

Po kratkem premisleku in opombi tadanjega g. župana Šturijskega, „da bilo bi sramotno orglje prodati“, sam župan prvi podpiše zapisnik za napravo redne šole in nameščenje izprašanega učitelja — ob jednom organista, — kateremu sledili so potem podpisi vseh drugih nazočih posestnikov in gospodarjev po versti. Tako je bil tukaj prvi temeljni kamen za uredbo redne šole vložen.

Na to bila je prva skerb neutrudljivemu g. Grabrijan-u, prihodnjemu učitelju stalno plačo urediti in zagotoviti, kar je dosegel v dogovorih z občinskim odborom, kateri je po konškripciji po občini od hiše do hiše k prvotnej organistovej plači še toliko določil, da je letna plača skupaj 250 gld. starega denara znašala. Ko je to letno plačo tudi c. k. gosposka odobrila in poterdila, naprosi g. Grabrijan koj v. č. knezoškofijski konzistorij v Ljubljani, da nemudoma dekretira za Šturijo kakega mladega, novoizprašanega kandidata, kateri je ob jednom dober organist in pevec.

Škofijstvo želji g. Grabrijan-a vstreže in uže leta 1833. novoizpitanega kandidata, g. Jernej-a Urančič-a, kot prvega rednega učitelja, ob jednom organista, le-sem dekretira.

Ta mladi in verli gospod se je ljudem koj prvo nedeljo z lepó ubranim orgljanjem in čverstim petjem (samospevi), tako prikupil, da ga niso mogli dosti prehvaliti; a še bolj se je on celej občini s tem priljubil, ker bil je verli in marljivi učitelj šolske mladini. Iz začetka je hodilo tudi iz bližne (primorske) Ajdovščine mnogo otrok v Šturijsko šolo, ker je bil tamo le nekak malenkostni poduk za silo, — brez redne šole.

(Dalje prih.)

Zabava in pouk.

Palestina.

Pri zemljepisji nam niso vsi kraji jednako važni in zanimivi. Za domačo deželo nas zanimiva gotovo naj bolj sveta dežela. Uže otroci smo slišali od Betlehema, Jeruzalema, postavljali na jaslice slike teh mest. Pri svetopisemskih zgodbah smo spremljevali našega Izveličarja po domači deželi (Galileji) od kraja do kraja, stopili z njim v Jeruzalem, vidili ga umirati na Kalvariji in veličastno v nebesa iti na Oljski gori. Zemljepisje sv. dežele nam razkazuje vse te kraje, opisuje njih lego, brez znanja Palestine ne moremo do dobrega razumeti zgodbe očakov, poklic izvoljena ljudstva, in kar je najimenitnejši: Jezusovo življenje in njegovo dejanje nam razjasnuje znanje Palestine, n. p.: zakaj se je Jezus naj raje mudil v Galileji okoli Genezareškega jezera v mestih Kapernaum, Betsaida i. d. Ako pa uže vse, kar je vernemu kristjanu najdražjega in

svetejšega, na stran pustimo, je zgodovina Izraelskega ljudstva v svetni zgodovini iz več vzrokov silno važna; ni ga kraja, ni ga kotiča na svetu, kjer bi se bila ljudstva tako dervila, zemljo teptala; ni je zemlje toliko s kervijo napojene, kakor je ravno judovska dežela. O Davidovem času so bili Izraelci prvo ljudstvo od Nila do Evfrata; tam so terčila skupaj prva mogočna kraljestva: asirsko, babilonsko in egiptovsko, pozneje sirsko in egiptovsko. Judje in Feničarji so bili med njimi v tla pomandrani in njih zemlja upustošena. Vzemimo pa dalje strašni pogin Jeruzalema, ki ga menda v zgodovini jednacega ni; pustoščenje pod Hadrijanom, ki je tri leta trajalo, bôje Carijgrada s Perzijani, z fanatičnimi Mohamedani, z divjimi Seldšćuki, pozneje pa križarske vojske, potem bomo lahko razumeli, da ni ga kraja na svetu, ki bi se tolikrat imenoval v zgodovini, ni ga ljudstva, v katerem ve povedati zgodovina vseh časov toliko, kolikor od judovskega. Palestina je na vzhodnih bregovih sredozemskega morja, blizu vseh delov sveta, pa vendar nekako s puščavami in gorami zagrajena, kakor navlaš vstvarjena za ljudstvo, ki hrani razodenje Božje, med katerimi ima prisijati luč sveta v razsvitljenje judom in nevernikom.

Od judovskega ljudstva ve povedati stari vek, Mozes je bil najprvi zgodovinar, kar nam je znanega. Gerki in Rimci so Jude opisovali, pričakovanje obljubljenega Zveličarja, ki ima priti iz Judovskega rodu, je bilo ob Avgustovih časih splošno; Rimljani so sovražili, zaničevali in zatirali Jude, a ti so jih preživel; srednji vek ve od njih veliko povedati, in tudi dan danes so povsod med kristjani in mohamedani ljudstvo za se, ki ima ostati do konca sveta. Sveto deželo so obiskovali in popisovali verni kristjanje, racionalisti in bogotajci. Jeruzalem je sveto mesto kristjanom, mohamedanom in judom; obiščimo tudi mi te kraje in peljimo vanje šolsko mladino. Nekateri pravijo, „sveta dežela“ se mora otrokom opisovati, kakor berž znajo zemljevide brati, toliko je gotovo, da so šole ob vseh časih poudarjale znanje Palestine; nekaj je bilo pri zgodbah sv. pisma od Kr. Šmida v pristavek popis in zgodovina svete dežele, a v novejših časih, ko se gleda bolj na nazor, imajo zgodbe sv. pisma od F. Šusterja zemljevid judovske dežele in narisano pot Izraelcev iz Egipta skoz rudeče morje in puščavo v obljubljeno deželo. Nekateri še celo terdijo, da so zgodbe sv. pisma naj pripravnejši uvod v občno povestnico, ker se tu prestopa od družine k rodu, od rodu k narodu, in ker v zgodovini Izraelskega ljudstva nastopajo tudi vsi kulturni narodi starega veka; toliko je gotovo, da je judovsko ljudstvo in dežela, v kateri ima svojo domovino, silo važno vsakemu omikancu, kristjanom je dežela ta „sveta dežela“. Naši verni predniki so nam zapustili: oljske gore, kalvarije; stavili so kapele, ki so zgrajene v enakem razmerji, kakor je bil Zveličarjev grob n. p. pri Božjem grobu blizu Ljubljane, na Žaljah v Kamniku i, dr.

1. Razna imena.

Naj starejši ime dežele je Kanaan; t. j. nižava v nasprotju z Aram, t. j. višavje; Izraelci so imenovali s tem imenom dežele, ko so se spominjali božjih obljub in potovanja svojih očakov. (Drugi izpeljujejo besedo od Kanaan-a sinu Hamovega.)

Palestina se imenuje ta dežela pri Gerkih in Rimcih od Filisteje, t. j. južno-zahodni del dežele ob morji, kjer so stanovali Filistejci.

Izrael se imenuje dežela od očaka Jakopa, ki se je imenoval Izrael, bojevalec z Bogom, odkar se je z angelom boril, potomci njegovi so Izraelci; Judje se imenujejo po Judu, čertertem sinu Jakopovem.

L. 975. je razpadla judovska kraljevina pod Roboamom na dvoje. Kar je Davidovemu rodu zvesto ostalo, namreč rodova: Benjamin in Juda, imenovalo se je kraljevina Judovska. Deset drugih rodov si je izvolilo Jeroboama za kralja, in bila je kraljevina Izraelska.

Hebrejci so bili tudi imenovani Abrahamovi potomci od Abrahama, ki je bil Hebrejec, prišel onstran reke (Evrata).

„Obljubljena dežela“ se zato imenuje, ker je Bog obljubil Abrahamu in njegovemu zarodu to deželo.

„Dežela, po kateri se mleko in med cedi“, imenovala se je zaradi svoje rodovitnosti.

Sveta dežela to pa več pove, kakor vsa druga imena. Sveta nam je ta dežela, ker se je Bog razodel svojemu ljudstvu, in je božji sin v nji učil in terpel; tukaj so tudi bili prvi mučeniki za sveto vero. Dežela je sicer mala in nezatna ali v zgodovini sv. vere je prva, tudi v svetni zgodovini ni zadnja, kar smo omenili v vvodu.

2. Meje, velikost in razdelitev.

Palestina ima na vzhodu pusto Arabijo, na jugu petrejsko, ki se imenuje po mestu Petra (nekateri pravijo kamenitno) in Egipt, na zahodu sredozemsko morje in Fenicijo; na severu meji na Fenicijo in Sirijo. Te meje so bile za časa Izveličarja; v drugih časih so bile tudi meje drugačne, posebno pa na vzhod, n. p. ob Davidovem in Salomonovem času.

Največ se razteza Judovska dežela od severa na jug, manj pa od vzhoda na zahod. Obsega pa 470 □ milj, t. j. nekako taka velikost, kakor Štajersko in Dolenjsko ob Savi in Kerki. Palestina je bila na verhunci svoje slave pod Davidom in Salomonom, ta čas se je tudi najdalje raztezala. Ob času Rimljanov je imela dežela 3 milijone prebivalcev, ob času največje slave je imela okoli pet milijonov.

Razdelitev je bila v raznih časih tudi različna. Jozua, premagavši Kanamejce, je razdelil deželo med 12 rodov Izraelovih. Ko je oča

Jakob Jožefova sinova za svoja vzel, dobila sta tudi ta dva svoj delež pri razdelitvi. Levijev rod ni dobil deleža, marveč 48 mest med drugimi rodovi. Rodova Ruben, Gad in polovica Manasetovega rodu so dobili deželo unkraj Jordana (začenši od juga na sever) zarad obilo čed. A vsi ratoborni (bojeviti) možje so mogli iti čez reko ter pomagati svojim bratom pri osvojitvi dežele. Rodovi: Asar, Neftali, Cabulon, Isahar, druga polovica Manasetovega rodu, Efrajm, Dan, Benjamin, Juda, Simeon (tukaj so naštetih od severa na jug) so dobili deželo na zahodno stran Jordana.

Omenili smo uže razdelitve dežele v kraljevino judovsko in izraelsko. Pri tem še opomnimo. Pri kraljevini Judovski je bil Jeruzalem in tempelj, svečeniki in leviti so se oklenili manjše države (judovske), temveč ker je prvi izraelski kralj Jeroboam začel malikovati. Kako in zakaj da so preroki naj bolj delovali v Judeji, nam pove sv. pismo.

O času Kristusovem, ko so Rimci gospodovali, delilo se je Judovsko na štiri pokrajine (provincije): Judejo, Samarijo, Galilejo in Perejo. Perve tri so bile tostran na desnem bregu Jordana, Judeja na jug, Galileja na sever in v sredi med njima Samarija. Pereja je bila onstran Jordana na levem bregu.

3. Gore in ravnine.

V severnem delu dežele je dvoje imenitno gorovje: Libanon in Antilibanon, oboje gorovje se razteguje vzporedno, vendar Libanon bolj severno, Antilibanon bolj južno. Tisti del Antilibanona, kjer izvira Jordan, imenuje se Hermon.

Libanon toliko pomeni, kakor snežene gore, ker so najvišji verhovi navadno kriti sè snegom. Severno gorovje, ki loči Sirijo in Palestino, videti je od daleč gola pečina, ako se od blizo pogleda, vidi se, da je obdelano in obljudeno. Kraj med Libanom in Antilibanom imenuje se Coelesirsko, t. j. votlo Sirsko, dežela je kadunjasta.

Libanonske cedre daleč slove, in sv. pismo pove, da je kralj iz Tire dal Salomonu ceder, ko je stavil krasen tempelj, nekaj njih verstnic še stoji.

Na jugu od Libanona na desni strani Jordana je gorovje Neftali. Samariji na sever in v jugozahodnem kotu razteguje se od jugovzhoda na severozapad gora Karmel; ime pomeni rodovitno livado. Tukaj je prebival nekaj časa prerok Elija.

Vzhodno od Karmela vzdiguje se gora Tabor, tista gora, kjer se je Jezus bil veličastno spremenil. Še sedaj se v spomin na to obhaja vsako leto na ti gori svečanost.

Ne daleč od Tabora je „gora blagrov“, kjer je Zveličar pridigoval, in je razkladal, kakor nam sv. evangelist Matej pripoveduje, osem blagrov. Gorovje Efrajm se razteza blizo Jeruzalema. Ima gojzde, rodovitne dole,

in travnate visravni. V Samariji ste gori Garicim in Hebal. Na gori Garicim so imeli Samarijani svoj tempelj.

Gorovje Gelboe se sklepa z gorovjem Efrajm. Na gori Gelboe je Savel umerl silno žalostne smerti, padli so tudi njegovi hrabri sinovi v boji z Filistejci. Z gorovjem Efrajm sklepa se tudi gorovje Juda, ki se razteza na jug od Efrajma.

Na vzhodni strani gorovja Juda, ki se razteza do okolice Jerihunske, vzdiguje se precej sterma gora „Quarantina“, ali gora štiridesetdanskega posta našega Izveličarja.

Na levi strani Jordana je gorovje Galaad in Moab. Gorovje Galaad se derži na severno-vzhodnem kotu mertvega morja gora Nebo, kjer je umerl Mozes. Sv. pismo pravi: Bog sam ga je pokopal; Mozesovega groba ni poznal živ človek.

Našteli smo naj imenitnejše gore v Palestini, iz tega vidimo, da je Palestina gorata dežela. V deželi so pa tudi ravnine, katere hočemo sedaj naštetati.

4. Ravnine v sveti deželi.

Pervič gre tukaj omeniti Jordanske ravnine. Pretaka jo reka Jordan. Razteza se od jezera Genezareth do mertvega morja, dolga je 25, široka kacic 6 ur. Potok Kison namaka ravnino Jezrael (grško Ezdrelon), ki se raztezuje od sredozemskega morja blizu Jordana; tukaj so bili večkrat bitke. (V novejših časih Napoleona s Turki.)

Dolina Jozafat, katero preteka potok Cedron, ki je po letu večidel suh, je med Jeruzalemom in Oljsko goro. Ozka je, čim bolj se bliža mertvemur morju, tem bolj se znižuje. V dolini Jozafat so nekdaj pokopavali mertve, priča temu je mnogo pokopališč.

Dolina Terebintov je blizu Betlehema; tam se je David bojeval zoper velikana Goliatha. Na južni strani mertvega morja je solnata dolina, kjer je David pobil Sirce in Idumejce. (Dalje prih.)

D o p i s i.

Iz postonjskega šol. okraja. (V našem šolstvu. — Nekaj nenavadnega.) S pričetkom letošnjega šolskega leta razširili ste se dve šoli v dvorazrednici pri nas, namreč: jednorazrednici v Košani in Vrómah. Zavsem šteje tedaj postonjski šol. okraj zdaj 35 učilnic z 50 razredi. Izmed teh so 4razredne tri: Postojna, Senožeče, Vipava; trirazredna ena: Trnovo-Bistrica; dvorazredne štiri: Hrenovce, Knežak, Košana, Vreme; ostale šole pa so jednorazredne, torej 27 (Budanje, Col, Goče, Lozice, Ndanje selo, Matenja vas (Št. Ivan), Orehek, Ostrožno brdo, Podkraj, Podraga, Planina, Postenje, Prem, Razdrto, Slap, Slávina, Sp. Zemon, Studéno, Suhorje, Šenpeter, Šturija, Št. Vid, Trnje, Ubelsko, Verbovo, Vrabče in Zagorje).